

Notitie

Opdrachtgever: C.A.J. van Dongen, Project De Volgerlanden
Auteur: ir. G. Bakker
Betreft: Quick scan De Volgerlanden -
deelgebied C1 en C2
Projectnummer: 2220
Datum: 27 oktober 2020
Status: DEFINITIEF

Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

Project De Volgerlanden, de realisatie van een grote woonwijk in Hendrik-Ido-Ambacht, heeft vanwege de ontwikkeling van twee gebiedsdelen in oktober 2020 gevraagd om een verkennend onderzoek ('quick scan') in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb). Het gaat om deelgebieden 'C1' en 'C2' (Figuur 1). Deze zijn momenteel voorbelast met zand. Deelgebied C1 werd op het moment van onderzoek reeds bebouwd. Een eerdere quick scan van dit gebied werd uitgevoerd in april 2016 door adviesbureau NWC. Tot op heden verrichte werkzaamheden werden hierop gebaseerd. Voorliggende quick scan vormt feitelijk een actualisatie daarvan, op basis van de veranderde inrichting per oktober 2020.

Methodiek

Literatuur- en bronnenonderzoek

Er is, mede als voorbereiding op, maar ook ter evaluatie van het veldbezoek, literatuuronderzoek gedaan naar het mogelijke voorkomen van wettelijk beschermde soorten in (de omgeving van) het plangebied. Voor een overzicht van geraadpleegde bronnen wordt verwezen naar de literatuurlijst onderaan deze notitie.

Om het voorkomen van enkele soorten te controleren is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd, de meest uitgebreide natuurdatabase van Nederland, waarin gegevens van de belangrijkste PGO's, zoals de Zoogdiervereniging en Waarneming.nl, zijn samengebracht.

Daarnaast zijn enkele 'standaardwerken' geraadpleegd, zoals de Provinciale Werkatlas Zoogdieren (Mostert & Willemsen 2011) om het voorkomen (en ontbreken) van soorten te staven.

Veldonderzoek

In de ochtend van 26 oktober 2020 heeft een ecooloog van Bureau Stadsnatuur het plangebied verkend. De weersomstandigheden tijdens het bezoek waren gunstig voor het uitvoeren van een inventarisatie; het was bewolkt en windstil; de temperatuur was 14 graden Celsius. Een foto-impressie is te vinden in Bijlage 1.

De volgende zaken zijn gedurende het bezoek bekeken:

- vestigingsmogelijkheden (potenties) in het plangebied voor wettelijk beschermde planten- en diersoorten in de bestaande situatie;
- gebruikssporen (uitwerpselen, nesten) die wijzen op functionaliteiten voor vogels en vleermuizen;
- aanwezigheid van groeiplaatsen van wettelijk beschermde plantensoorten en functionaliteit van het gebied voor beschermde fauna voor zover dat in de periode waarin het bezoek plaatsvindt mogelijk is;
- mogelijkheden om eventuele beschermde situaties te ontzien tijdens werkzaamheden;
- noodzaak tot gebruik Gedragscode flora en fauna of ontheffing van de Wet natuurbescherming in de ontwikkelfase;
- mate van noodzaak tot vervolgonderzoek in een andere periode van het jaar en/of op een ander tijdstip.

Figuur 1. Ligging van het plangebied (bron: Project De Volgerlanden).

Resultaten

Gebiedsbeschrijving

Voor een impressie van het plangebied wordt verwezen naar de foto's in Bijlage 1. Het omvat twee grote vlakke bouwkavels die voorzien zijn van een zandbed als voorbelasting. De kavels zijn omringd door watergangen voor de nodige afvoer van regenwater. Tijdens het bezoek waren in deelgebied C1 op het grootste deel van de oppervlakte bouwwerkzaamheden van woningen gaande. In deelgebied C2 waren geen werkzaamheden gaande en was sprake van een vlak zandbed, met op enkele plaatsen een kruidenvegetatie, met name aan de randen.

Nabijheid van natuurgebieden

Het plangebied ligt niet binnen de invloedssfeer van enig Natura 2000-gebied, het NatuurNetwerk Nederland of andere natuurgebieden met een beschermde status. Een directe externe werking op soorten of

landschappelijke instandhoudingsdoelen als gevolg van de voorgenomen activiteit is uitgesloten. Bepaling van een indirecte externe werking, bijvoorbeeld potentiële gevolgen van stikstofuitstoot, valt buiten het kader van deze quick scan en is als het goed is reeds in de planfase onderzocht.

Beschermde houtopstanden

Er bevinden zich binnen het plangebied geen beschermde houtopstanden, zoals bomen met een monumentale status. In het plangebied zijn in het geheel geen bomen aangetroffen.

Literatuuronderzoek

Er is literatuuronderzoek gedaan om inzicht te krijgen in het mogelijke voorkomen van bepaalde beschermde soorten in het plangebied. Op basis hiervan is bijvoorbeeld het voorkomen van Ringslang *Natrix helvetica*, Rugstreeppad *Bufo calamita*, Noordse woelmuis *Microtus euconomus arenicola* en beschermde entomofauna op voorhand uitgesloten. Hieronder worden per soortgroep de bevindingen besproken.

Flora

Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat het plangebied voorziet in geschikte groeiplaatsen voor in het kader van de Wet natuurbescherming strikt beschermde plantensoorten. Het grootste deel bestaat uit een dik, recent aangebracht zandbed; alleen aan de randen is nog een oorspronkelijke vegetatie aanwezig. Deze bestaat op de meeste plaatsen hoofdzakelijk uit Riet *Phragmites australis*.

Entomofauna

In het plangebied komen geen situaties voor die zich kwalificeren als geschikt leefgebied voor enige beschermde insectensoort; de arealen van Zuid-Hollandse soorten met een dergelijke status overlappen ook niet met het plangebied.

Weekdieren

In het plangebied komen geen situaties voor die zich kwalificeren als geschikt leefgebied voor enige beschermde mollusk of ander weekdier. In dit verband is met name gekeken naar Platte schijfhoorn *Anisus vorticulus*, een waterslak vermeld in de Habitatrichtlijn, alsmede de landslakken Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* en Nauwe korfslak *Vertigo angustior*, die eveneens vermeld zijn in de Habitatrichtlijn. Geen van deze soorten komt in de nabijheid van het plangebied voor en geschikte habitats zijn hier niet aanwezig.

Vissen

In de omgeving van Hendrik-Ido-Ambacht komt plaatselijk de strikt beschermde Grote modderkruiper *Misgurnus fossilis* voor. In het plangebied komen geen watergangen voor die zich kwalificeren als essentieel leefgebied voor deze of enige andere beschermde vissoort.

Amfibieën

In het plangebied komen geen situaties voor die zich kwalificeren als geschikt leefgebied voor enige beschermde amfibieënsoort. De Rugstreeppad, een soort die soms profiteert van pionierssituaties die ontstaan ten gevolge van graafwerkzaamheden, komt in de directe omgeving van het plangebied niet voor.

Reptielen

In het plangebied komen geen situaties voor die zich kwalificeren als geschikt leefgebied voor enige beschermde reptielensoort. In de omgeving van het plangebied komen geen populaties van in Nederland inheemse soorten reptielen voor.

Vogels

Gebiedsfuncties voor vogelsoorten met een strikt beschermde status (jaarrond beschermd nest) én een ecologische relatie met het plangebied, zijn op grond van de inrichting niet te verwachten (ook niet binnen de invloedsfeer van bouwwerkzaamheden direct buiten de periferie van het plangebied). Wel lenen delen van het plangebied zich als broedplaats voor overige vogelsoorten. De watergangen rondom de percelen en de daarin aanwezige oevervegetatie lenen zich als broedplaats voor vogels als Meerkoet *Fulica atra* en Waterhoen *Gallinula chloropus*. Daarnaast kunnen op delen van de vlakke voorbelasting van deelgebied C2 soorten als Kleine plevier *Charadrius dubius* en Scholekster *Haematopus ostralegus* als broedvogel worden verwacht. De ruigte in met name de noordwesthoek en zuidoosthoek van C2 leent zich als broedplaats voor enkele zangvogelsoorten, bijvoorbeeld Blauwborst *Luscinia svecica*.

Zoogdieren

Vleermuizen

Op basis van verspreidingsinformatie in de NDFF en de inrichting van het landschap rond het plangebied, moet qua vleermuizen in dit gebied vrijwel uitsluitend rekening worden gehouden met Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Ruige dwergvleermuis *P. nathusii* en Laatvlieger *Eptesicus serotinus*.

Binnen het plangebied zelf bevindt zich geen voor vleermuizen geschikte bebouwing en bevinden zich geen bomen die zich kwalificeren als mogelijke verblijfplaats voor vleermuizen of andere zoogdieren. Deze zijn ook niet gevonden aan de randen, direct tegen de (huidige en toekomstige) bouwplaatsen aan. In het plangebied bevinden zich geen waterpartijen of groenzones die zouden kunnen functioneren als essentieel foerageergebied of vliegroute waar een groot deel van een lokale vleermuispopulatie van afhankelijk zou kunnen zijn.

Overige zoogdieren

Overige te verwachten zoogdiersoorten betreffen uitsluitend soorten die zijn vrijgesteld van de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming, bijvoorbeeld Bosmuis *Apodemus sylvaticus*, Huisspitsmuis *Crocidura russula*, Egel *Erinaceus europaeus*, Haas *Lepus europaeus* en Bruine rat *Rattus norvegicus*. Binnen het plangebied komen geen omstandigheden voor die zich lenen voor strikt beschermde soorten als Noordse woelmuis en Waterspitsmuis *Neomys fodiens*; de aanwezige oevermilieus zijn te droog en daarmee ongeschikt als leefmilieu. Populaties van deze soorten komen in de nabijheid van het plangebied niet voor. Voor overige in een Zuid-Hollandse context beschermde zoogdiersoorten is in de huidige situatie geen potentie aanwezig.

Conclusie

Er zijn in het plangebied potenties voor beschermde functionaliteiten van fauna aangetroffen, te weten mogelijk gebruik als broedgebied door vogels.

De voorgenomen activiteiten zorgen er niet voor dat de gunstige staat van instandhouding van strikt beschermde vogels, Habitatrichtlijnsoorten of andere soorten die onder een strikt regime van de Wet natuurbescherming vallen in het geding is. De voorgenomen werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zonder dat men hoeft te beschikken over een ontheffing van de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming.

Aanbevelingen

- Werken volgens een gedragscode in het kader van de Wet natuurbescherming wordt aanbevolen.
- In verband met het broedseizoen wordt aanbevolen om de eventueel nodige verwijdering van begroeiing in het plangebied uit te voeren in de periode 1 september-1 maart. Bezette nesten van vogels zijn strikt beschermd; voor verwijdering van bezette nesten kan geen ontheffing worden verkregen. Met name de ruigtekruiden in de hoeken van deelgebied C2 vormen hier een aandachtspunt.
- Wil men toch begroeiing verwijderen in het broedseizoen van te verwachten vogelsoorten, d.w.z. in de periode 1 maart tot 1 september, laat dan voorafgaand daaraan een inspectie uitvoeren door een deskundige op het gebied van de soorten in kwestie.

- Aanbevolen wordt om vegetatie in watergangen, waar mogelijk, te sparen. Haal alleen de vegetatie op het land weg daar waar gewerkt moet worden. Eventueel te verwachten vogels in watergangen vinden zo een leefgebied, ondanks de werkzaamheden.
- Wees, wanneer de bestaande situatie in deelgebied C2 in april 2021 nog ongewijzigd is, bedacht op de vestiging van broedvogels. Laat een ecooloog vóór aanvang van werkzaamheden in deze periode andermaal een inventarisatie uitvoeren.
- Respecteer bij uitvoering van werkzaamheden de wettelijke zorgplicht; een algemeen geldende fatsoensnorm ten aanzien van de omgang met natuur; ook de niet-beschermden soorten. Het betekent dat vermijdbare schade aan planten en dieren (bijvoorbeeld overwinterende Egels in groenperken) moet worden voorkomen.

Literatuur

Boesveld, A. & A. Gmelig Meyling. 2011. Biotoopvoorkeuren van de Platte schijffhoren *Anisus vorticulus*. Zoekbeeld 2011(1): 10-14.

Bos, F., Bosveld, M., Groenendijk, D., Swaay, C. van, Wynhoff, I. & De Vlinderstichting. 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming – Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys. 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Naturalis, Leiden.
Delft, J.J.C.W. van & W. Schuitema, 2005. Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant. RAVON Noord-Brabant, Tilburg / Stichting RAVON, Nijmegen.

Creemers, R. & Delft, J. van. (redactie). 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna deel 9. KNNV Uitgeverij, Zeist.

De Vlinderstichting. 2020a. NDFF Verspreidingsatlas dagvlinders. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/dagvlinders>, geraadpleegd op 26 oktober 2020. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.

De Vlinderstichting. 2020b. NDFF Verspreidingsatlas libellen. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/libellen>, geraadpleegd op 26 oktober 2020. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.

FLORON. 2020. NDFF Verspreidingsatlas planten. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/planten>, geraadpleegd op 26 oktober 2020. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.

Janssen, J. & Schaminée, J. 2008. Europese natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046) te downloaden van de website van het Ministerie van EL&I.

Mostert, K. & J. Willemsen. 2011. Voorlopige werkatlas verspreiding zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2011. Stichting Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland, Delft.

RAVON. 2020. NDFF Verspreidingsatlas amfibieën. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/amfibieen>, geraadpleegd op 26 oktober 2020. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.

Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogels; wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht.

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechtelijke. BSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

Bijlage 1 – Foto's plangebied

Overzicht deelgebied C1 met bouwwerkzaamheden op grote schaal.

Ruige vegetatie langs zuidrand deelgebied C2.

Ruige vegetatie in noordwesthoek deelgebied C2.

Primaire huidige inrichting deelgebied C2.

Bijlage 2 – Wettelijk kader

1. Inleiding

De Wet Natuurbescherming is per 1 januari 2017 van kracht en vervangt de Flora- en faunawet, de Boswet en de Natuurbeschermingswet 1998. De informatie hieronder vat de belangrijkste feiten samen met betrekking tot de bescherming van soorten via de Wet natuurbescherming, en is gericht op personen en instanties die te maken krijgen met de wet in het kader van ruimtelijke ontwikkeling, beheer en onderhoud. Uitvoering van de wet valt onder de verantwoordelijkheid van de provincies, met uitzondering van grote infrastructurele projecten aan onder meer waterwegen; daarbij blijft de Rijksoverheid het bevoegd gezag. De inhoud van deze samenvatting betreft in eerste instantie de algemeen geldende verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming en in tweede instantie de Zuid-Hollandse context waarin deze verbodsbepalingen moeten worden toegepast. De aanvullende regelgeving rond bescherming van soorten in Natura 2000-gebieden wordt hier slechts kort besproken.

2. Doel van de Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming beschermt de van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren en natuurgebieden.

3. Beschermingsregimes soorten

In de Wet natuurbescherming zijn drie categorieën soorten onderscheiden met een eigen beschermingsregime en daaraan gekoppelde verbodsbepalingen: vogels, habitatrichtlijnsoorten en overige soorten. Een soort kan niet onder meer dan één van deze regimes vallen. Vogels vallen per definitie onder het regime van de Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn betreffen Europese beschermingsregimes waar met de verbodsbepalingen artikel 3.1 en 3.5 in de Wet natuurbescherming in Nederland invulling aan wordt gegeven. Het regime 'andere soorten', artikel 3.10, heeft betrekking op soorten die alleen vallen onder een nationaal beschermingsregime; deze soorten zijn niet vermeld in de Europese richtlijnen. De drie beschermingsregimes met hun verbodsbepalingen zijn hieronder weergegeven.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel B, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8 (bepalingen dat ontheffing of vrijstelling kan worden verleend, hier niet uitgebreid besproken), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel B, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de Bosmuis, de Huiszittende muis en de Veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

4. Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgbeginsel (artikel 1.10 en 1.11) opgenomen: de intrinsieke waarde van soorten is vastgesteld in een doelbepaling en geldt voor alle soorten, los van een beschermingsregime. Het is een algemeen geldende fatsoenseis die erop neerkomt dat redelijkerwijs vermijdbare schade aan en versterking van planten en dieren moet worden voorkomen.

5. Handhaving

Bij een vermoede overtreding van een verbodsbepaling in de Wet natuurbescherming kan handhaving worden ingeschakeld. In Zuid-Holland is de Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (OZHZ) hiervoor verantwoordelijk. Voor meer informatie, zie:

<https://www.ozhz.nl/themas/natuur/>

Melding van een vermoede overtreding:

Telefoon: 078-770 85 85 / 0888-333 555

mail: meldingNbwet@ozhz.nl

website: <https://www.ozhz.nl/themas/natuur/misstand-schade-of-verstoring-gezien/>

Overige contactgegevens:

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Afdeling Toezicht en Handhaving

Postbus 550

3300 AN Dordrecht